

Kürnberg set fra vinmarkerne over for Schulstraße.

Rejsen tilbage

- på slægtsforskning med campingvognen

TEKST & FOTO: SVEN PETERSEN

Det har ført os vidt omkring – både i ind- og udland. Bl.a. har vi besøgt de steder, hvor vore slægtninge har boet og haft deres virke. Landsarkiverne og lokale arkiver er også tit blevet besøgt – eller kontaktet.

Det er ikke kun her i landet, vi har søgt sporene efter vore aner. Den første tur uden for landets grænser har jeg beskrevet i campingferiebladet fra oktober 2012. Det var i artiklen 'I Morfars Fodspor'. Her opsøgte vi, så vidt det var muligt, de ste-

der langs Vestfronten, hvor min morfars havde været aktiv som tysk soldat under 1. verdenskrig. Vi var rundt i Flandern og Nordfrankrig på en tre-ugers tur. Det var meget vigtigt for mig at se de steder, hvor han havde været, da jeg som barn mange gange hørte om 'æ krig' – uden helt at kunne forstå det. Han døde i 1964, da jeg var 18 år gammel, så jeg fik aldrig talt seriøst med ham om hans oplevelser fra 1914-18.

Da denne campingrejse som sagt er blevet beskrevet, vil jeg her koncentrere mig om fortællingen om en lang rejse tilbage i min mormors gren – såvel mentalt

som rent fysisk. Det blev en rejse, som førte os tilbage til 1700-tallets Sydtyskland, til den lille by Kürnberg i Baden-Württemberg.

Kolonisterne

Da jeg var barn og ung, vidste jeg ikke, at en gren i min familie i 1760'erne kom som indvandrere til Danmark. De kom hertil som de såkaldte kartoffeltyskere. Da vi for et par år siden kom langt nok tilbage i min mormors familie, opdagede vi pludselig, at en sydtysk familie dukkede op, - en vis familie Kühner. Hold da op! Det var en familie bestående af 2 voksne og 4 voksne

Når Kittu og jeg på det seneste er taget på campingferie med vognen, har det mange gange været i forbindelse med jagten på vore aner. Kort sagt er vi begyndt at slægtsforske med campingvognen som base.

Hele ugen omkring pinse 2013 boede vi på Stromberg Camping i Freudenstein.

børn, - den yngste, Matthæus var 14 år.

På nettet fandt vi hurtigt en mængde stof om emnet 'kartoffeltyskerne'. Men ikke mindst fik vi værdifuld kontakt til andre, som har deres rødder i Sønderjylland, og som også nedstammede fra kolonisterne. Jeg synes, at ordet kolonist er en mere korrekt, en mere stueren betegnelse for de mennesker, som blev lokket til Danmark for at kolonisere, dvs. opdyrke de kæmpestore jyske og slesvigske områder, som lå uproduktive hen som ufrugtbar hede- og mosejord. De fleste har sikkert hørt om koloniseringsprojekterne i Midtjylland, men nede i de tre amter Gottorp, Flensborg og Tønder blev der faktisk bosat langt flere sydtyske familier. Og det er i Tønder Amt, jeg har mine rødder.

Nettet bugner med materiale om koloniseringen. Mange, mange timer brugte vi på at finde mest muligt stof om koloniseringen i Tønder Amt – både på nettet og i litteratur. Hvad min lille indvandrerfamilie angår, fik vi uvurderlig hjælp og støtte fra den lille, men meget energiske, lokal-

Centrum i Kürnberg, Marktplatz med Michaelskirche og Rathaus.

Samtidig voksede vores nysgerrighed derfor efter at se og opleve den by og den egn, de kom fra. Så en vinterdag i 2013 sagde vi til hinanden:

Sku' vi ikke ta' derned?

Nogle gange går der hos os ikke lang tid fra tanke til handling. Så jeg skrev en mail til den lokale præst. Her fremlagde jeg vores ærinde. Jeg beskrev, hvad vi vidste om mine aner fra Kürnberg; men ikke mindst fortalte jeg, hvad vi gerne ville vide mere. Vi ville – om muligt - gerne prøve at komme længere bagud i slægten.

Og så skrev jeg desuden, at det ville passe os fint, hvis vi måtte komme på besøg omkring pinse. Vi havde sikret os, at der var en lokal campingplads, som ville være åben på det tidspunkt.

Jeg tror, der gik en uge, før der kom et meget høfligt svar, at vi skulle være hjerteligt velkomne, samt at vore data var blevet videregivet til byens slægtsforsker, Herr Richard Treutle. Vi fandt ved vores besøg ud af, at han var den eneste i byen, som kunne tyde håndskrevet, gotisk tekst, som tillige var affattet på en blanding af tysk og latin.

Ventetiden føltes lang, og vi havde

Rejsen tilbage

mange overvejelser. Ville vi overhovedet få noget ud af den lange rejse derned? Hvordan ville de se på os, når vi endelig stod der? Og hvad ville de overhovedet frigive? Vi vidste – og ved, at det er meget omstændeligt at søge i tyske arkivalier. Man kan mod betaling afgive nogle ønsker til deres arkiver, hvor en arkivar så søger på ens vegne. Var det sådan noget, vi ville opleve?

Afsted til Kürnberg

Endelig, efter godt 1100 kilometers kørsel fra Kalundborg, nåede vi den 15. maj 2013 ned til Stromberg Camping i den lille by Freudenstein, kun ca. 10 km fra Kürnberg. Det var herfra mine forfædre i 1761 udvandrede for at skabe sig en fremtid i Hertugdømmet Slesvig, den gang en del af Det danske Kongerige.

Vores første reaktion var: Hvor er her dog smukt og frugtbart. Vinmarker og frodighed horisonten rundt. Hvordan kunne nogen dog finde på at udvandre herfra? Hvilke forhold 1760'erne tvang dem ud på den farefulde, 800 km lange tur til føds mod noget totalt fremmed?

Dårligt havde vi fået installeret os på Stromberg, før vi sidst på eftermiddagen da lige skulle et lille smut til målet for vores rejse, Kürnberg. Bare for at se byen... Vi fandt hurtigt byens lille torv med kirke og rådhus.

Vi så, at der var lys på rådhuset, samt at der inden for døren stod et stativ med lokale turistbrochurer. Jeg gik ind for at plukke lidt fra stativet, da en ung dame – som viste sig at være borgmestersekretæren – dukkede op. Jeg fik forklaret, hvem vi var, og i hvilket ærinde, vi var kommet. Hun syntes da, at vi absolut skulle hilse på

Alderstraße 8 er bygget i 1500-tallet.

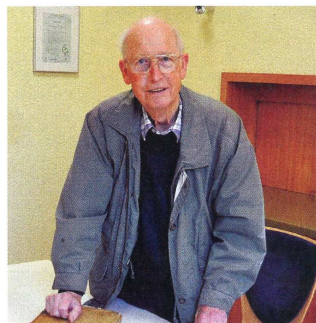
Mine aner har næppe boet så flot. Huset her ligger på Burgstraße 6 og er bygget tidligt i 1600-tallet.

Mødet med rødderne

Lidt over middag mødtes vi med Herr Treutle i kirkekontoret. Han havde i kirken sikrede arkiv fundet de for os relevante arkivalier frem, to tykke kirkebøger.

Han havde oven i købet fundet de steder frem, hvor mine aners data var skrevet ind, fødsel, dåb, ægteskab, fødte børn samt død og begravelse.

Det er svært at beskrive den overvældelse, der greb mig. Tænk, at stå her små tusind km fra Danmark og få lov at bladre i de over 200 år gamle kirkebøger og læse om de mennesker, hvis liv under danske himmelstrøg vi kendte så godt, og som vi

Uden Hr. Treutles uvurderlige hjælp havde vi aldrig tolket teksterne i kirkebøgerne på bordet.

Kürnberges eneste adelige familie boede her på Wasserschloß. Har mine aner arbejdet her som daglejere?

havde studeret så intenst gennem mange måneder. Og så i Tyskland med den strenge arkivlovgivning.

Tålmodigt tyggede den godt 80-årige Herr Treutle sig gennem teksterne, som var skrevet med små bitte bogstaver. Han sikrede sig hele tiden, at vi nu havde forstået detaljerne.

Hvordan mine aners liv var før udrejsen til Tønder Amt, havde Treutle ingen præcise bud på. Men de havde sikkert været daglønnerne, småhåndværkere ellign., mente han. Et par stykker længere tilbage i slægten fik vi dog sat erhverv på. Men helt sikkert har de været umådeligt fattige. Ellers ville de næppe have afstået de få ejendele, de havde og forladt deres lokale netværk og deres familier for at begive sig ud på en så lang og farefuld vandring nordpå gennem et uroligt, krigshærget Tyskland.

Jeg fik lov til at affotografere alt det, jeg ville. Jeg føler, at det for mig er nogle af de mest værdifulde billeder, jeg nogen sinde har taget.

Sightseeing i Kürnberg

Under vores ophold brugte vi meget tid på at gennemtrekke den lille by og fotograferede de huse, som også stod her i 1760'erne. Tænk, i disse omgivelser, i denne by har mine aner boet og arbejdet. Måske har de haft arbejde som daglejere på markerne rundt om byen. De har i dagligdagen gået og kigget på de samme gavle og facader, som vi nu kan. Det samme gjaldt kirken, som har været rammen omkring de store begivenheder i deres liv. Det var for mig en stor og meget intens

Måske har Kühner'ne haft arbejde som daglønnerne her i ladebygningen i forbindelse med Wasserschloß.

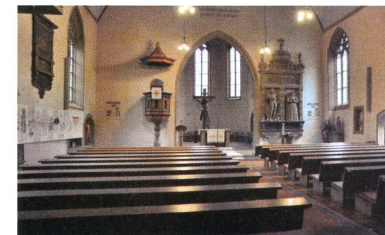

oplevelse at være til gudstjeneste pinsedag i den propfulde kirke. Uvægerligt kom jeg til at tænke på, hvor mange i menigheden jeg teoretisk set delte genetisk materiale med. Kunne jeg finde noget af mig selv i dem? Den samme fornemmelse havde jeg, når vi gik i byen...

Med stor gæstfrihed og imødekommethed blev vi i Kürnberg hjulpet med alt, vi bad om. Spontant blev vi desuden sat i forbindelse med nabobyen Sulzfeld, hvor vi fik meget fin hjælp på det lokale borgmesterkontor. En hjælp der fortsatte efter, vi kom hjem.

Men nu er det definitivt slut med at komme længere tilbage med kilder der nede fra. Der findes simpelthen ingen arkivalier, som går længere tilbage.

Resultatet af vores campingtur til Kürnberg blev, at vi nu kan føre min slægt yderligere et par generationer tilbage. Og ikke mindst har jeg haft den uforklarelige, emotionelle oplevelse at stå med de gamle, originale arkivalier, hvor mine aner er skrevet ind. Det er stort! Vi var høje, da vi efter en uge forlod Kürnberg og omegn med en række dejlige billeder i kameraet. Desuden kunne vi hjembringe en bærende

Var mine aner til en sidste gudstjeneste her i Michaelskirche, før de begav sig på vandring mod Danmark? En tur på over 800 km!

pose fyldt med bl.a. Kürnberg Kommunes gave til os: Diverse litteratur samt 3 flasker Schwarzslesling, en rødvin, som kun dyrkes i "min by", Kürnberg.

Ingen af mine aner, som i 1761 udvandrede til Danmark, genså nogen sinde Kürnberg, - men Kitta og jeg tog 252 år senere 'Rejsen tilbage'.

Resultatet af vores research omkring mine sydtyske aner og deres indvandring i Danmark har vi beskrevet i en kronike i tre dele, som vi har lagt op på vores private hjemmeside. Find link i faktaboksen.

FAKTA

Artiklen om min morfars krigsdeltagelse 1914-18: www.kittagoesven.dk/historie-europa.html

Rens Lokalhitoriske Forenings artikel om kolonisterne: www.rens-lokalhistorie.dk/59186102

Vores egen kronike om kartoffeltyskerne i min slægt: www.kittagoesven.dk/en-kartoffeltysker-del-1.html
Kroniken fortsætter med del 2 og 3.

Stromberg Camping
www.strombergcamping.de/
Kürnberg Evangeliske Kirke
www.evangelische-kirche-kuernbach.de/
Statens Arkiver
www.sa.dk/content/dk/ao-forside